

**Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen omaisuusjärjestelyistä kunnalle aiheutuvien välittömien kustannusten määrittämisestä**

Kunnanhallitus 08.09.2025 § 250  
345/00.04.00/2025

Valmistelija: talous- ja hallintojohtaja

**Johdanto**

Valtiovarainministeriö pyytää 12.9.2025 kunnan lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen omaisuusjärjestelyistä kunnalle aiheutuvien välittömien kustannusten määrittämisestä.

**Tausta**

Perustuslakivaliokunnan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusta koskevissa lausunnoissa on edellytetty, että kunnan omaisuuteen liittyviin omaisuusjärjestelyihin kytketään kunnan itsehallinnon turvaava kompensaatiosäätely (PeVL 17/2021 vp).

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annetun lain (616/2021, jäljempänä voimaannpanolaki) 4 luvussa säädetään omaisuusjärjestelyistä.

Voimaannpanolain 43 §:ssä säädetään korvauksesta uudistuksen omaisuusjärjestelyistä kunnalle aiheutuvista kustannuksista. Pykälän 1 momentin mukaan kunnalla on oikeus saada hakemuksen perusteella valtiolta korvaus voimaannpanolain 4 luvussa säädettyjen, kunnan omaisuuteen kohdistuvien järjestelyjen perusteella kunnalle aiheutuvista välittömistä kustannuksista.

Pykälän 2 momentissa säädetään korvausraja. Kunnalla on oikeus saada korvaus siltä osin, kuin omaisuusjärjestelyistä aiheutuvista välittömistä kustannuksista johtuva kunnallisveroprosentin laskennallinen korotustarve ylittää 0,5 prosenttiyksikköä (korvausraja). Laskennan perusteena ovat viimeisimmät valmistuneet verotus- ja tilinpäätöstiedot. Jos korvausraja ylittyy ja kunnan tuloveroprosentti on korvauksen hakemisvuonna vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti, kunnalla on lisäksi oikeus saada 1 momentissa tarkoitettua korvausta kolme neljäsosaa korvausrajan alittavalta osalta. Sen estämättä, mitä edellä tässä momentissa säädetään, kunnalla on kuitenkin oikeus saada korvausta omaisuusjärjestelyihin liittyvistä välittömistä kustannuksista, vaikka korvausraja ei ylity, jos kunnan mahdollisuus päättää omasta taloudestaan ilmeisesti vaarantuu.

Pykälän 3 momentin mukaan korvauksen perustana olevat välittömät kustannukset lasketaan omaisuusjärjestelyjen kohteena olevasta omaisuudesta uudistuksen voimaantulon jälkeen syntyvien ja todennettavissa olevien kulujen ja tuottojen erotuksena. Korvauksen perustana olevilla kustannuksilla tarkoitetaan kustannuksia, joiden syntymiseen kunta ei ole voinut omilla toimillaan vaikuttaa tai niitä vähentää. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä omaisuusjärjestelyistä aiheutuvien välittömien kustannusten määrittämisestä.

Voimaannpanolain 44 §:n mukaan kunnan on tehtävä 43 §:ssä tarkoitettua korvausta koskeva hakemus valtiovarainministeriölle viimeistään vuoden 2027 loppuun mennessä. Jos hyvinvointialue on käyttänyt 22 §:n 2 momentin mukaista oikeuttaan vuokrasopimuksen pidentämiseen, kunnan on tehtävä hakemus viimeistään vuoden 2028 loppuun mennessä.

### **Tavoitteet**

Asetuksella säädettäisiin voimaannpanolain 43 §:n mukaisesti kunnalle korvattavien välittömien kustannusten määrittämisestä.

Lausuntopyyntö liitteineen on luettavissa osoitteessa:

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=071f362d-5a25-4ccc-adf8-88c4ac794c01>

### **Päätösesitys**

Kunnanjohtaja:

Kunnanhallitus päättää antaa asiasta seuraavan lausunnon:

Korvauksen perusteena olevat kulut

Hallinnollisen taakan minimoimiseksi välittöminä kustannuksina tulee hyväksyä ainakin vuokrasopimuksen voimassaoloajalta laskennalliset käyttökustannukset (todellisten toteutuneiden sijaan), jotka määritettäisiin vastaavalla tavalla kuin valtioneuvoston asetuksessa kunnan ja hyvinvointialueen välisen siirtymäkauden vuokrasopimuksen vuokran määräytymisestä vuosina 2023–2026. Toimitiloihin liittyvien käyttökustannusten selvittäminen takautuvasti olisi suuri hallinnollinen taakka.

Kustannuksina tulee hyväksyä kaikki ne kustannukset, joita vuokratuotolla on tarkoitettu katettavaksi, toisin kuin nyt esitetään. Kustannuksiksi tulee hyväksyä siten myös pääomaan liittyvät kustannukset eli ko. kiinteistöön sidotun oman ja vieraan pääoman kustannukset, kiinteistön kulumista kuvaavat poistot, maanvuokran osuus ja kiinteistöön liittynyt tekninen riski. Nämä tulee määrittää vastaavalla tavalla kuin edellä mainitussa ns. vuokra-asetuksessa on määritetty pääomavuokra. Pääomakustannusten laskennallinen määrittäminen on hallinnollisen taakan minimoimiseksi perusteltua.

Korvauksen perusteeksi määritettävien kulujen ja tuottojen on vastattava sisällöllisesti toisiaan. Siirtymäkauden vuokrien määrittämistä koskevalla asetuksella on kertaalleen hyväksytty laskennalliset kustannukset, jotka vuokratuotolla on tarkoitettu katettavan. Sonkajärven kunta ei pidä hyväksyttävänä, että aikaisemmin hyväksytyt kustannuksia muutetaan jälkikäteen nyt lausunnolla olevalla asetuksella niiden kuntien osalta, jotka hakevat korvausta tyhjiilleen jäävistä toimitiloista.

Yhtiöittämisvelvoitteesta aiheutuvat kulut tulee hyväksyä välittömiksi korvattaviksi kustannuksiksi toisin kuin perustelumuistiossa esitetään. Perustelumuistion mukaan esimerkiksi hallintokulut, jotka liittyvät yhtiöittämiseen ja markkinaehtoisin hinnan selvittämiseen, eivät johdu välittömästi voimaannpanolain 4 luvun sääntelystä vaan EU:n valtiontukisääntelystä ja kuntalain 15 luvun säännöksistä. Mikäli toiminta olisi jäänyt kuntien omaksi toiminnaksi, niin yhtiöittämisjärjestelyjä ei olisi tarvinnut tehdä. Siten kustannusten voidaan katsoa myös olevan uudistuksesta ja omaisuusjärjestelyistä johtuvia välittömiä kustannuksia.

Sonkajärven kunta esittää, että kustannukset korvataan ja kompensatiokynnyksen täyttymistä arvioidaan viiden vuoden ajalta vuokrasopimuksen päättymisestä lukien. Asetusluonnoksen mukaan korvauksen perustana olevat välittömät kustannukset ovat kustannuksia,

jotka ovat toteutuneet suoriteperusteen mukaisesti aikavälillä 1.1.2023—31.12.2027, jos hyvinvointialue ei ole käyttänyt voimaannpanolain 22 §:n 2 momentin mukaista oikeuttaan toimitilan vuokrasopimuksen pidentämiseen. Nyt esitetty määräaika purkukustannusten huomioimiseksi on liian lyhyt, sillä kunnat pyrkivät ensisijaisesti etsimään vuokrasopimusten päättymisen jälkeen toimitiloille muita vaihtoehtoisia ratkaisuja, joka on ekologisesti parempi vaihtoehto kuin rakennuksen purkaminen. Joka tapauksessa määräaika on liian lyhyt, vaikka purkamisen kilpailuttamiseen ryhdyttäisiinkin viipymättä. Purkamista ei välttämättä ehditä tehdä ennen määräajan päättymistä, mikäli hankintapäätöksestä valitettaisiin. Markkinaoikeuden ja hallinto-oikeuden käsittelyajat voivat olla pitkiä.

Jos kunta on voimaannpanolain 42 §:n mahdollistamalla tavalla kirjannut irtainta omaisuutta kuluksi peruspääomaa vastaan kirjaamisen sijaan, tulee myös tämä omaisuuden arvo lukea korvattaviin välittömiin kustannuksiin.

Sonkajärven kunta korostaa, että kompensatiomalli ei saa muodostua tosiasiallisesti merkityksettömäksi. Voimaannpanolain 43.2 §:n mukaan kunnalla on oikeus saada korvausta omaisuusjärjestelyihin liittyvistä välittömistä kustannuksista, vaikka korvausraja ei ylity, jos kunnan mahdollisuus päättää omasta taloudestaan ilmeisesti vaarantuu. Laissa tai asetusluonnoksessa ei ole säännelty tarkemmin, miten tätä arvioidaan. Sonkajärven kunnan näkemyksen mukaan kunnan mahdollisuus päättää omasta taloudesta vaarantuu viimeistään, jos omaisuusjärjestelyistä aiheutuvat kustannukset johtavat yhdenkään kuntalain 118 §:n mukaisista erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn käynnistämisen kriteereinä käytettävän tunnusluvun täyttymiseen. Kuntalain 118 §:n mukaisen arviointimenettelyn kriteerin täyttyminen on konkreettinen osoitus siitä, että kunnan mahdollisuus päättää taloudestaan ilmeisesti vaarantuu perustuslakivaliokunnan lausunnossaan 17/2021 vp tarkoittamalla tavalla.

#### Muut huomiot

Voimaannpanolain 43.2 § mukaan laskennan perusteena ovat viimeisimmät valmistuneet verotus- ja tilinpäätöstiedot. Asetuksessa tulee täsmentää, miltä osin laskennan perusteina käytetään viimeisimpiä valmistuneita verotustietoja ja miltä osin tilinpäätöstietoja, sekä minkä vuoden tietoja laskennassa kussakin tilanteessa käytetään. Asetuksessa on syytä esittää myös korvausrajan laskentakaava ja se, mitä tietoja tilintarkastajan lausunnossa edellytetään otettavan huomioon.

Päätös

Kunnanhallitus:

Kunnanhallitus yksimielisesti hyväksyi päätösesityksen.

---